

Paper

Registratie Discriminatieklachten bij Antidiscriminatie- voorzieningen 2015

Methode en uitkomsten

Moniek Coumans

September 2016

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Methode	4
3. Uitkomsten	5
3.1 Totaal aantal meldingen in 2015	5
3.2 Discriminatiegrond	6
3.3 Maatschappelijk terrein	8
3.4 Aard	10
3.5 Klachtbehandeling	11
4. Conclusies	13
Bijlage	14
Literatuur en bronnen	15
Begrippen	16

1. Inleiding

Deze rapportage gaat over de door gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (ADV's) geregistreerde discriminatiemeldingen over het jaar 2015. Sinds januari 2010 zijn alle Nederlandse gemeenten verplicht ingezetenen toegang tot een antidiscriminatievoorziening te bieden, die onafhankelijke bijstand verleent bij de afwikkeling van klachten over discriminatie. Deze meldingen moeten volgens de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) worden geregistreerd. Voor deze registratie hoort een bij ministeriële regeling vastgesteld registratieformulier gebruikt te worden (Koninkrijk der Nederlanden, 2010). Daarop worden meldingen onderverdeeld naar de discriminatiegrond, het maatschappelijk terrein waarop het voorval plaatsvond, de aard van de klacht en hoe de klacht verder is afgehandeld.

Sinds 2011 verzorgt CBS de analyse en rapportage over deze jaarlijkse registratie (CBS, 2011; CBS, 2012; Coumans, 2013; Coumans 2014). In dit rapport wordt allereerst kort beschreven hoe de gepresenteerde gegevens tot stand zijn gekomen (Hoofdstuk 2). In Hoofdstuk 3 wordt in de eerste paragraaf gerapporteerd over het totaal aantal meldingen dat in 2015 bij alle gemeenten is binnengekomen, dus over ingezetenen en niet-ingezetenen. Bij ingezetenen gaat het om personen die als inwoner geregistreerd staan bij de gemeente in kwestie, en bij niet-ingezetenen gaat het om alle personen waarbij dat niet het geval is, of het niet bekend is (zie ook Koninkrijk der Nederlanden, 2010, blz. 5).

In de rest van dit hoofdstuk wordt ingegaan op de hierboven genoemde verplichte rubrieken Discriminatiegrond, Maatschappelijk terrein, Aard en Klachtafhandeling. Hierbij wordt, net als in voorgaande jaren, alleen gerapporteerd over de meldingen van ingezetenen uitgesplitst naar meldingen over een voorval in de eigen gemeente en meldingen over een andere gemeente. Reden daarvoor is ten eerste dat gemeenten alleen verplicht zijn meldingen van hun ingezetenen te registreren (Koninkrijk der Nederlanden, 2010). Daarnaast is het mogelijk dat er in een aantal gevallen dubbeltellingen kunnen optreden indien zowel de ADV waar de melding is gedaan als de ADV waar het incident plaatsvond de melding registreert. CBS heeft onvoldoende inzicht in de manier waarop de gegevens zijn verzameld om er zeker van te zijn dat er geen sprake is van dergelijke dubbeltellingen. De meldingen van niet-ingezetenen zijn wel per post opgenomen in de bijlage.

De resultaten van 2015 worden, waar mogelijk, vergeleken met de uitkomsten vanaf 2011. In Hoofdstuk 4 worden ten slotte enkele conclusies getrokken naar aanleiding van de bevindingen.

2. Methode

Over het jaar 2015 heeft het CBS de gegevens van alle 393 gemeenten ontvangen.¹⁾ Het totaal aantal meldingen dat hier gerapporteerd wordt, is daardoor vergelijkbaar met dat van eerdere jaren. Ze zijn niet geheel vergelijkbaar met 2012, omdat in dat jaar niet alle gemeenten reageerden. Ook is het mogelijk om een vergelijking te maken tussen alle jaren van het relatieve aandeel van een bepaald soort melding op het totaal aantal meldingen binnen die hoofdcategorie, zoals het aandeel meldingen over discriminatie naar geslacht binnen discriminatiegrond.

In 2015 zijn de formulieren voor de eerste keer door CBS digitaal verstuurd naar de gemeenten. Hierdoor was er een standaardformulier, waarvan door de gemeenten niet kon worden afgeweken. Door deze manier van gegevensverzameling was, in tegenstelling tot eerdere jaren, een controle op het invullen niet nodig. Deze controle vond grotendeels al plaats tijdens het invullen van het digitale formulier. Zo mochten bepaalde velden niet leeg gelaten worden en bepaalde totaalwaarden werden automatisch berekend. Door de gedigitaliseerde gegevensverzameling is het proces van rapportage, met name op het punt van uniformiteit en efficiëntie verbeterd.

De meeste ADV's maken voor het registreren en rapporteren van meldingen gebruik van het programma LBA-net van de Landelijke Brancheorganisatie van Antidiscriminatiebureaus (LBA). In LBA-net wordt bij iedere melding onder meer de discriminatiegrond geregistreerd, die vervolgens kan worden gespecificeerd door subcategorieën te kiezen. Het was tot 2014 echter nog niet mogelijk om (geautomatiseerd) over deze subcategorieën te rapporteren, omdat het programma tot die tijd alleen het rapporteren over hoofdcategorieën ondersteunde. In het CBS-rapport over 2014 werd van de nieuwe mogelijkheid gebruik gemaakt om de cijfers over antisemitisme te genereren. In de onderhavige rapportage over het jaar 2015 wordt van deze functionaliteit tevens gebruik gemaakt om verslag te doen over moslimdiscriminatie. Omdat niet alle ADV's gebruikmaken van LBA-net en de rapportage over moslimdiscriminatie over het jaar 2015 niet wettelijk was voorgeschreven, zijn deze cijfers echter niet volledig en dus indicatief. Een deel van de meldingen over moslimdiscriminatie is in dit rapport immers nog net als voorheen ongespecificeerd opgenomen als onderdeel van de meldingen over discriminatie op grond van godsdienst.

Ondanks de geautomatiseerde verwerking van de formulieren gebeurde het invullen net als in voorgaande jaren niet door alle gemeenten op dezelfde manier. Sommige ADV's maakten geen onderscheid tussen meldingen van ingezetenen en niet-ingezetenen of telden tevens meldingen over hun gemeente mee, die door niet-ingezetenen bij een andere ADV waren gedaan. Dit werd gedaan om het beeld over hun gemeente volledig te krijgen, maar het kan tot dubbeltellingen leiden. Mede daarom is de keuze gemaakt om in dit rapport per rubriek alleen te rapporteren over de ingezetenen (zie ook Inleiding, blz. 3). Ook werden meldingen van ingezetenen niet altijd uitgesplitst naar 'eigen gemeente' en 'andere gemeente'. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de gemeente Amsterdam. In dit rapport is die uitsplitsing wel gemaakt, maar bij de interpretatie van de uitkomsten moet rekening worden gehouden met enige vertekening van het beeld.

¹⁾ In een late fase van het onderzoek werd bekend dat één gemeente de cijfers niet correct heeft aangeleverd. Het gaat om een gemeente met in totaal 20 meldingen. Hierdoor veranderen de conclusies niet. Deze informatie kwam te laat om deze nog te kunnen verwerken in de inhoudelijke rapportage. In de tabellenset met meldingen per gemeente zijn de nageleverde cijfers wel verwerkt.

Bij het interpreteren van de cijfers is het van belang op te merken dat bepaalde meldingen onder meerdere discriminatiegronden kunnen vallen en dat de aard van de klacht en de behandeling ervan eveneens meerledig kan zijn. Op het verplichte standaardformulier wordt hiernaar verwezen met een tweetal voetnoten.²⁾

Door de gedigitaliseerde gegevensverzameling over het verslagjaar 2015 klopten de totalen in de kolommen automatisch met de subcategorieën. Een extra controle daarop, zoals in voorgaande jaren, was dan ook niet nodig.

3. Uitkomsten

3.1 Totaal aantal meldingen in 2015

In 2015 werden over de 393 deelnemende gemeenten 4 734 meldingen geregistreerd (zie Tabel 1). Daarvan kwamen 4 131 meldingen van ingezetenen van de gemeenten en 603 van niet-ingezetenen van de gemeente. Bij de meldingen van ingezetenen ging het bij 79 procent van de meldingen om een voorval in de eigen gemeente. Dat is een vergelijkbaar aandeel als in 2011 tot en met 2013, maar ligt hoger dan in 2014 toen dit 70 procent was.

Het aandeel meldingen van niet-ingezetenen over voorvallen in de gemeente was met 13 procent van het totaal vergelijkbaar met 2011. In 2012 en 2013 was het dit aandeel met 17 procent wat hoger en in 2014 met 8 procent weer wat lager. Het totaal aantal gerapporteerde meldingen lag in 2015 duidelijk lager dan in alle voorgaande jaren.

3.1.1 Totaal aantal meldingen dat bij gemeenten is geregistreerd, 2011-2014

Jaar	Van ingezetenen		Van niet-ingezetenen		Totaal ingezetenen en niet-ingezetenen
	totaal	voorval in de gemeente	voorval in andere gemeente	voorval in de gemeente	
2011	5 935	4 842	1 093	859	6 794
2012 ¹⁾	5 594	4 541	1 053	1 181	6 775
2013	6 038	4 802	1 236	1 197	7 235
2014	10 667	7 465	3 202	886	11 553
2015	4 131	3 252	879	603	4 734

Bron: CBS, Ministerie van BZK.

¹⁾ In 2012 ontbraken de gegevens van 21 gemeenten, waardoor het totaal aantal meldingen van dat jaar niet goed vergelijkbaar is met dat van de overige jaren, toen wel de gegevens van alle gemeenten binnen kwamen.

²⁾ Voetnoten zoals ze op het verplichte standaardformulier zijn opgenomen:

- Het totale aantal in deze tabel kan afwijken van het totaal aantal klachten. Een klacht kan namelijk over discriminatie op meerdere gronden gaan, waardoor er verschil ontstaat tussen de twee totalen.
- Per klacht kunnen meerdere wijzen van klachtbehandeling worden toegepast en geregistreerd. Daarbij kan de wijze van klachtbehandeling niet of niet volledig ingevuld zijn voor de op het moment van rapportage nog lopende klachten. Het totale aantal geregistreerde werkwijzen van klachtbehandeling kan om die redenen dan ook afwijken het totale aantal klachten.

Over 37 gemeenten werd in 2015 geen enkele melding geregistreerd. Dit was in 2014 bij 21 gemeenten, 35 in 2013, 22 in 2012 en 48 in 2011. Van ingezetenen kwamen in 2015 bij 46 gemeenten geen meldingen binnen. Dit waren er in 2014 23, tegen 41 in 2013, 34 gemeenten in 2012 en 54 gemeenten in 2011.

Net als in voorgaande jaren werden in 2015 de meeste meldingen gedaan in stedelijke gemeenten. Van de meldingen ging 67 procent over de sterk of zeer sterk verstedelijkte gemeenten. Een vijfde van alle meldingen ging over een van de vier grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht). Als deze uit de analyse worden gehouden, zou het totaal aantal meldingen 3 788 zijn geweest. Over Amsterdam werden in 2015 270 meldingen gedaan; net iets minder dan over de gemeente Den Haag, waarover 273 meldingen geregistreerd werden. Dit aantal is aanmerkelijk lager dan in eerdere jaren; in 2013 ging het om 865 meldingen en in 2014 om 1 973 meldingen. Met 6 procent van het totaal aantal meldingen is het aandeel meldingen in Amsterdam ook lager dan in alle voorgaande jaren, toen dat varieerde van 12 procent tot 17 procent. In de minder stedelijke gebieden is het aandeel meldingen veel lager; van alle meldingen was in 2015 17 procent in 2014 afkomstig uit weinig en niet-stedelijke gemeenten. Dit is vergelijkbaar met het aandeel in 2012 en 2013. In 2014 ging het om een tiende van de meldingen en in 2011 om 15 procent.

3.2 Discriminatiegrond

In 2015 waren er voor de ingezetenen van de diverse gemeenten 1 765 meldingen van discriminatie naar ras, die 41 procent uitmaken van het totaal aantal gemelde gevallen (zie tabel 3.2.1). Dit aandeel is lager dan in voorgaande jaren. In de jaren 2011 tot 2013 ging het om 44 tot 47 procent van de meldingen door ingezetenen en in 2014 om 68 procent.

Op afstand volgen meldingen over discriminatie naar leeftijd (11 procent), geslacht en handicap (beide ongeveer 8 procent). Deze aandelen liggen hoger dan in 2014, toen 6 procent over leeftijd ging en vier procent over geslacht en handicap. De cijfers zijn wel goed vergelijkbaar met die van 2013. In dat jaar betrof 10 procent de discriminatiegrond leeftijd, 8 procent werd gedaan op basis van geslacht en 7 procent basis van een handicap.

In dit rapport over 2015 is moslimdiscriminatie voor het eerst als afzonderlijke categorie opgenomen. Niet alle ADV's rapporteren over moslimdiscriminatie. Zodoende kan geen compleet beeld over gevallen van discriminatie van moslimdiscriminatie gegeven worden. Er werden daarover 248 meldingen (6 procent) gerapporteerd, waarmee moslimdiscriminatie meteen een vijfde plaats innam in volgorde van voorkomen. Hierbij wordt aangetekend dat nog niet alle ADV's moslimdiscriminatie als afzonderlijke categorie konden weergeven (dat was ook nog niet verplicht) en meldingen daarover dus zoals voorheen ongespecificeerd onder 'godsdienst' hebben gerapporteerd.

Het aantal meldingen op grond van antisemitisme is met 122 lager dan in 2014, toen over deze post voor het eerst op vergelijkbare wijze vanuit LBA-net gerapporteerd werd. Relatief is het aandeel van antisemitisme binnen de rubriek discriminatiegrond echter een fractie toegenomen. Het aantal meldingen van discriminatie op grond van godsdienst (ongespecificeerd) was in 2015 lager dan in alle voorgaande jaren. Dit kan te maken hebben met de toevoeging van de afzonderlijke post moslimdiscriminatie; in voorgaande jaren werden meldingen van moslimdiscriminatie genoteerd onder godsdienst.

3.2.1 Meldingen ingezetenen naar discriminatiegrond, 2011-2015

Discriminatiegrond	2011		2012		2013		2014		2015	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Ras	2 727	44,0	2 722	46,7	2 926	46,7	7 483	68,4	1 765	40,7
Leeftijd	685	11,1	574	9,9	636	10,1	627	5,7	472	10,9
Geslacht	488	7,9	380	6,5	517	8,2	442	4,0	340	7,8
Handicap-chronische ziekte	407	6,6	391	6,7	441	7,0	437	4,0	363	8,4
Moslimdiscriminatie									248	5,7
Godsdienst	318	5,1	269	4,6	321	5,1	408	3,7	136	3,1
Seksuele gerichtheid	431	7,0	458	7,9	435	6,9	363	3,3	186	4,3
Nationaliteit	240	3,9	350	6,0	262	4,2	288	2,6	140	3,2
Antisemitisme	111	1,8	54	0,9	74	1,2	203	1,9	122	2,8
Politieke gezindheid	59	1,0	13	0,2	17	0,3	34	0,3	17	0,4
Levensovertuiging	21	0,3	14	0,2	18	0,3	28	0,3	12	0,3
Burgerlijke staat	28	0,5	24	0,4	27	0,4	25	0,2	25	0,6
Arbeidscontract	12	0,2	10	0,2	10	0,2	19	0,2	22	0,5
Arbeidsduur	12	0,2	8	0,1	16	0,3	11	0,1	18	0,4
Overige (niet wettelijke) gronden	603	9,7	485	8,3	530	8,5	560	5,1	428	9,9
Onbekend	50	0,8	73	1,3	37	0,6	16	0,1	44	1,0
Totaal	6 192	100	5 825	100	6 267	100	10 944	100,0	4 338	100,0

Bron: CBS, Ministerie van BZK.

Het aantal meldingen van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid staat in 2015, net als in 2014 op de zesde plaats in de rangorde van voorkomen. In 2013 stond deze discriminatiegrond op de vijfde plaats, in 2012 op de derde en in 2011 op de vierde plaats.

De categorie 'overige (niet-wettelijke) gronden' beslaat in 2015 een tiende van de meldingsgronden. Dit is meer dan in 2014, toen dat aandeel op 5,1 procent lag. De minste meldingen vielen net als in voorgaande jaren onder de categorieën arbeidsduur (18), arbeidscontract (22), politieke gezindheid (17) en levensovertuiging (12).

Zowel binnen als buiten de eigen gemeente gingen meldingen in 2015 het vaakst over ras, gevolgd door leeftijd, geslacht en een handicap of chronische ziekte. Leeftijd kwam als meldingsgrond over een voorval in een andere gemeente relatief iets meer voor dan over de eigen gemeente. Dit geldt ook voor de meldingen over geslacht. Het aandeel meldingen over discriminatie naar ras in een andere gemeente lag met 35,7 procent wat lager dan in de eigen gemeente, waar dat 42,1 procent was. Dit was ook het geval in de jaren 2011 en 2013. In 2012 was er geen verschil en in 2014 was het aandeel dat rapporteerde over een andere gemeente met 77,3 procent van de ingezetenen duidelijk hoger dan in de eigen gemeente, waar het om 64,6 procent ging.

Het aandeel meldingen over ras was onder ingezetenen net als in de voorgaande jaren hoger in de stedelijke dan in de minder stedelijke gebieden. Waar het in de zeer sterk verstedelijkte gebieden om 46 procent van de meldingsgronden gaat, ligt dit in de weinig en niet verstedelijkte gemeenten op respectievelijk 33 en 31 procent.³⁾ De meldingsgrond moslimdiscriminatie, die in dit rapport voor het eerst afzonderlijk wordt vermeld, komt in de

³⁾ Zeer sterk stedelijk: ≥ 2500 omgevingsadressen/km²
 - Sterk stedelijk: 1500 tot 2500 omgevingsadressen/km²
 - Matig stedelijk: 1000 tot 1500 omgevingsadressen/km²
 - Weinig stedelijk: 500 tot 1000 omgevingsadressen/km²
 - Niet stedelijk: < 500 omgevingsadressen/km²

3.2.2 Meldingen van ingezetenen naar discriminatiegrond, 2015

Meldingen van ingezetenen

	aantal			%		
	totaal	voorval in de gemeente	voorval in andere gemeente	totaal	voorval in de gemeente	voorval in andere gemeente
Totaal	4 338	3 403	935	100	100	100
Discriminatiegrond						
Ras	1 765	1 431	334	40,7	42,1	35,7
Leeftijd	472	323	149	10,9	9,5	15,9
Handicap/chronische ziekte	363	285	78	8,4	8,4	8,3
Geslacht	340	241	99	7,8	7,1	10,6
Moslimdiscriminatie	248	196	52	5,7	5,8	5,6
Seksuele gerichtheid	186	156	30	4,3	4,6	3,2
Nationaliteit	140	114	26	3,2	3,3	2,8
Godsdienst	136	96	40	3,1	2,8	4,3
Antisemitisme	122	93	29	2,8	2,7	3,1
Burgerlijke staat	25	19	6	0,6	0,6	0,6
Arbeidscontract	22	19	3	0,5	0,6	0,3
Arbeidsduur	18	18	0	0,4	0,5	0,0
Politieke gezindheid	17	13	4	0,4	0,4	0,4
Levensovertuiging	12	9	3	0,3	0,3	0,3
Overige (niet wettelijke) gronden	428	349	79	9,9	10,3	8,4
Onbekend	44	41	3	1,0	1,2	0,3

Bron: CBS, Ministerie van BZK.

sterk stedelijke gebieden met 9 procent relatief veel voor; van alle meldingsgronden staat deze grond op de tweede plaats. In minder stedelijke gebieden was het aandeel meldingen over discriminatie naar handicap, leeftijd en geslacht weer relatief hoog, maar ook daar nam moslimdiscriminatie nog een vijfde plaats in. Seksuele gerichtheid en in mindere mate nationaliteit als meldingsgrond lijkt in de minder stedelijke gebieden minder belangrijk dan voorgaande jaren.

3.3 Maatschappelijk terrein

In 2015 is met 28 procent (1 247) de arbeidsmarkt het belangrijkste maatschappelijk terrein waarop de discriminatiemeldingen plaatsvonden. Dit aandeel is vergelijkbaar met de jaren 2011 tot en met 2013, toen dit terrein ook het belangrijkste was. In 2014 was dat de publieke of politieke opinie, waar in dat jaar bijna de helft van alle meldingen over ging. In 2015 maakte dit terrein slechts 2,7 uit van alle meldingen.

Ook dit rapportagejaar kwamen er relatief veel meldingen over instanties die onder de noemer 'collectieve voorzieningen' vallen (543), de commerciële dienstverlening (411) en de wijk of buurt (497). In 2015 komen meldingen op het terrein van horeca en amusement iets meer voor dan in voorgaande jaren; met 400 meldingen maakt dit terrein ongeveer 9 procent uit van alle genoemde meldingsterreinen. In voorgaande jaren nam dit aandeel af van 7,7 procent in 2011 tot 2,4 procent in 2014.

3.3.1 Meldingen van ingezetenen naar maatschappelijk terrein, 2011-2015

	2011		2012		2013		2014		2015	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Maatschappelijk terrein										
Arbeidsmarkt	1 725	29,0	1 450	25,7	1 550	25,7	1 612	14,9	1 247	28,3
Collectieve voorzieningen	538	9,0	514	9,1	540	8,9	581	5,4	543	12,3
Commerciële dienstverlening	469	7,9	437	7,7	466	7,7	621	5,8	411	9,3
Horeca/amusement	457	7,7	312	5,5	290	4,8	264	2,4	400	9,1
Buurt/wijk	634	10,6	558	9,9	671	11,1	585	5,4	397	9,0
Onderwijs	322	5,4	264	4,7	295	4,9	334	3,1	294	6,7
Openbare ruimte/publiek domein	593	10,0	539	9,5	464	7,7	539	5,0	237	5,4
Politie/OM/Vreemdelingendienst	339	5,7	260	4,6	237	3,9	246	2,3	167	3,8
Media en reclame	120	2,0	144	2,5	441	7,3	221	2,0	155	3,5
Huisvesting	158	2,7	148	2,6	136	2,3	125	1,2	145	3,3
Publieke/politieke opinie	254	4,3	639	11,3	584	9,7	5 279	48,9	120	2,7
Sport/recreatie	114	1,9	136	2,4	125	2,1	134	1,2	108	2,4
Privésfeer	102	1,7	114	2,0	121	2,0	90	0,8	59	1,3
Overig	112	1,9	118	2,1	103	1,7	156	1,4	91	2,1
Onbekend/n.v.t.	20	0,3	16	0,3	13	0,2	6	0,1	40	0,9
Totaal	5 957	100,0	5 649	100,0	6 036	100,0	10 793	100,0	4 414	100,0

Bron: CBS, Ministerie van BZK.

In 2014 kwamen er ook nog relatief veel meldingen over discriminatie op gebied van onderwijs (294). Hoewel dit aantal niet heel erg afwijkt van dat in voorgaande jaren, maakt het relatief met 6,7 procent een iets groter deel uit van het totaal. Net als in eerdere jaren maakten meldingen over discriminatie op gebied van huisvesting, tijdens sport en recreatie en in de privésfeer een veel kleiner deel uit van het totaal voor ingezetenen.

3.3.2 Meldingen van ingezetenen naar maatschappelijk terrein, 2015

Meldingen van ingezetenen

	aantal			%		
	totaal	vooral in de gemeente	vooral in andere gemeente	totaal	vooral in de gemeente	vooral in andere gemeente
Totaal	4 414	3 447	967	100	100	100
Maatschappelijk terrein						
Arbeidsmarkt	1 247	885	362	28,3	25,7	37,4
Collectieve voorzieningen	543	441	102	12,3	12,8	10,5
Commerciële dienstverlening	411	314	97	9,3	9,1	10,0
Horeca/amusement	400	303	97	9,1	8,8	10,0
Buurt/Wijk	397	389	8	9,0	11,3	0,8
Onderwijs	294	240	54	6,7	7,0	5,6
Openbare ruimte/publiek domein	237	220	17	5,4	6,4	1,8
Politie/OM/Vreemdelingendienst	167	139	28	3,8	4,0	2,9
Media en reclame	155	101	54	3,5	2,9	5,6
Huisvesting	145	115	30	3,3	3,3	3,1
Publieke/politieke opinie	120	67	53	2,7	1,9	5,5
Sport/recreatie	108	72	36	2,4	2,1	3,7
Privésfeer	59	54	5	1,3	1,6	0,5
Overig	91	69	22	2,1	2,0	2,3
Onbekend/n.v.t.	40	38	2	0,9	1,1	0,2

Bron: CBS, Ministerie van BZK.

Meldingen over discriminatie op de arbeidsmarkt kwamen net als in de jaren 2011 tot en met 2013 in 2015 meer voor in een andere gemeente dan binnen de eigen woongemeente. In 2015 ging het om respectievelijk 37,4 procent en 25,7 procent. In 2014 kwam dit soort meldingen met 16,0 en 12,4 procent juist meer binnen dan buiten de eigen gemeente voor. Meldingen over discriminatie in de wijk of buurt gingen, zoals ook verwacht mag worden, ook dit jaar weer bijna uitsluitend over de eigen gemeente (11,3 procent) en maar weinig over een andere gemeente (0,8 procent). Ook voorvallen van discriminatie in de openbare ruimte kwamen, net als in voorgaande jaren, naar verhouding minder vaak voor bij de meldingen over een andere gemeente.

In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn er op gebied van het maatschappelijk terrein van de meldingen nauwelijks verschillen naar de mate van stedelijkheid van de woongemeente. Daarop is één uitzondering en dat is dat er in de weinig verstedelijkte gemeenten met 17 procent meer meldingen binnen kwamen op gebied van collectieve voorzieningen, terwijl dat in de meer verstedelijkte en de niet verstedelijkte gemeenten rond de 12 procent lag.

3.4 Aard

De aard van de klacht geeft meer inzicht in het gemelde incident; was er sprake van geweld of bedreiging?

In 2015 is, in tegenstelling tot 2011, 2012 en 2014 geen aparte post opgenomen voor "Belediging". Net als in 2013 zijn deze meldingen opgenomen onder "Vijandige bejegening".

3.4.1 Meldingen ingezetenen naar aard van de discriminatie, 2011-2015

	2011		2012		2013		2014		2015	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Aard van de discriminatie										
Omstreden behandeling	3 226	52,1	3 002	52,2	3 162	49,8	3 360	30,2	2 590	59,5
Vijandige bejegening	1 640	26,5	1 672	29,0	2 624	41,4	4 777	43,0	1 398	32,1
Belediging ¹⁾	868	14,0	607	10,5			1 558	14,0		
Geweld	173	2,8	210	3,6	264	4,2	228	2,1	95	2,2
Bedreiging	116	1,9	130	2,3	158	2,5	164	1,5	87	2,0
Overig	149	2,4	113	2,0	121	1,9	1 020	9,2	135	3,1
Onbekend	24	0,4	22	0,4	15	0,2	14	0,1	45	1,0
Totaal	6 196	100	5 756	100	6 344	100	11 121	100	4 350	100

¹⁾ In 2013 en 2015 werd niet afzonderlijk over de subcategorie belediging gerapporteerd. Deze meldingen vallen onder de (verplicht in te vullen) hoofdcategorie "Vijandige bejegening"
Bron: CBS, Ministerie van BZK.

In 2015 vielen 2 590 meldingen onder een omstreden behandeling. Met bijna 60 procent is dat meer dan in de jaren daarvoor toen dit ongeveer op de helft van het totaal lag. In 2014 was het aandeel meldingen onder deze post met 30 procent juist aanmerkelijk lager dan in de jaren daarvoor.

Er waren voorts in 2015 1 398 meldingen van een vijandige benadering. Dit was nog geen derde deel van het totaal, waar dit in de jaren daarvoor varieerde van rond de 40 procent in de jaren 2011 tot en met 2013 en 57 procent in 2014. Bedreigingen en geweld kwamen met respectievelijk 2,0 en 2,2 procent van de meldingen van ingezetenen (respectievelijk 87 en 95 meldingen). Ook in de eerdere jaren kwamen deze vormen van discriminatie het minst vaak voor.

3.4.2 Meldingen van ingezetenen naar aard van het voorval, 2015

Meldingen van ingezetenen

	aantal			%		
	totaal	voorval in de gemeente	voorval in andere gemeente	totaal	voorval in de gemeente	voorval in andere gemeente
Totaal	4 350	3 441	909	100	100	100
Aard						
Omstreden behandeling	2 590	1 959	631	59,5	56,9	69,4
Vijandige bejegening	1 398	1 163	235	32,1	33,8	25,9
Geweld	95	84	11	2,2	2,4	1,2
Bedreiging	87	84	3	2,0	2,4	0,3
Overige	135	113	22	3,1	3,3	2,4
Onbekend	45	38	7	1,0	1,1	0,8

Bron: CBS, Ministerie van BZK

In 2015 is het aandeel meldingen van een omstreden behandeling 12,5 procentpunten lager onder de voorvallen die in de eigen woongemeente plaatsvonden dan onder de gemelde voorvallen over een andere gemeente. Dit stemt overeen met 2011 en 2012. In 2013 was het verschil kleiner, en in 2014 kwamen er juist meer meldingen van een omstreden behandeling voor in de eigen gemeente. Een vijandige bejegening kwam in 2015 met 33,8 procent meer voor in de eigen gemeente dan in een andere gemeente (25,9 procent). Geweld en bedreiging werden met achtereenvolgens met 1,2 en 0,3 procent weinig gemeld over een andere gemeente. Dit was in eerdere jaren ook het geval.

Een omstreden behandeling komt in 2015 met 65,5 procent relatief wat vaker voor in de niet stedelijke gemeenten dan in de (zeer) sterk stedelijke gemeenten, waar het om 58,9 procent gaat. Dit is anders dan in 2012 en 2013 toen juist in de stedelijke gebieden meer melding werd gedaan van een omstreden behandeling. Een vijandige benadering komt wat meer voor onder de meldingen in de meer stedelijke gemeenten, vergeleken met de niet stedelijk gemeenten.

3.5 Klachtbehandeling

Naast een beschrijving van de gemelde vorm van discriminatie, is ook vastgelegd hoe de klacht door de gemeente afgehandeld is. Bij klachtbehandeling kunnen er meerdere manieren van afhandeling zijn geweest.

Net als in voorgaande jaren (op 2012 na) werd advies of informatie in 2015 het meeste geboden als klachtbehandeling. Het ging om 2 685 meldingen die 43,4 procent van alle afhandelingen besloegen. In 2014 lag dit aandeel met 45,9 procent iets hoger, maar in de jaren daarvoor kwam dit niet boven de 38 procent uit.

‘Registratie’ stond bij ingezetenen, met ongeveer een derde van de afhandelingen (2045 keer), net als in 2011, 2013 en 2014 op de tweede plaats⁴⁾. Relatief kwam deze

⁴⁾ Volgens het formulier betekent de werkwijze ‘registratie’ dat de klachtbehandeling heeft bestaan uit het registreren van de klacht of melding en uit het geven van een korte reactie (telefonisch of per e-mail).

manier van afhandeling vaker voor dan in 2014, toen het ging om 23,7 procent. Het aandeel komt wel redelijk goed overeen met de percentages in de jaren daarvoor. In 2015 werden ingezetenen die een klacht meldden minder vaak bijgestaan in een vervolgpprocedure (bij 5,2 procent van de meldingen). In voorgaande jaren lag dit aandeel op ruimt 10 tot 13 procent. Het aandeel waarbij de klacht werd afgehandeld door bemiddeling kwam in 2015 met 5,9 procent een fractie vaker voor dan in de jaren daarvoor. Ook dit jaar werd minder vaak werd (ook) doorverwezen (4,6 procent), deed de anti-discriminatievoorziening eigen onderzoek (2,0 procent) of werd de melding gebruikt om het beleid te beïnvloeden (4,3 procent). Ook het aandeel afgehandelde meldingen onder de restpost "overig" was in 2015 laag (1,6).

3.5.1 Meldingen naar klachtbehandeling, 2011-2015

	2011		2012		2013		2014		2015	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Klachtbehandeling										
Advies/informatie	3 083	35,4	2 430	30,9	2 887	38,0	7 121	45,9	2 685	43,4
Registratie	3 056	35,1	2 742	34,9	2 404	31,6	3 680	23,7	2 045	33,0
Bijstaan in procedure	1 002	11,5	1 037	13,2	885	11,6	1 593	10,3	319	5,2
Doorverwijzing	264	3,0	266	3,4	376	4,9	722	4,7	284	4,6
Bemiddeling	401	4,6	319	4,1	252	3,3	440	2,8	363	5,9
Beïnvloeding beleid	253	2,9	274	3,5	322	4,2	314	2,0	269	4,3
Eigen onderzoek ADV	268	3,1	272	3,5	320	4,2	393	2,5	123	2,0
Onderwijs	-	-	-	-	-	-	53	0,3	-	-
Overig	372	4,3	195	2,5	154	2,0	1 187	7,7	102	1,6
Onbekend	-	-	328	4,2	-	-	5	0,0	-	-
Totaal	8 699	100	7 863	100	7 600	100,0	15 508	100	6 190	100

Bron: CBS, Ministerie van BZK

3.5.2 Afhandeling meldingen van ingezetenen, 2015

Meldingen van ingezetenen

	Aantal			%		
	Totaal	Voorval in de gemeente	Voorval in andere gemeente	Totaal	Voorval in de gemeente	Voorval in andere gemeente
Totaal	6 190	4 944	1 246	100	100	100
Klachtbehandeling						
Advies/informatie	2 685	2 106	579	43,4	42,6	46,5
Registratie	2 045	1 683	362	33,0	34,0	29,1
Bemiddeling	363	273	90	5,9	5,5	7,2
Bijstaan in procedure	319	274	45	5,2	5,5	3,6
Doorverwijzing	284	219	65	4,6	4,4	5,2
Beïnvloeding beleid	269	203	66	4,3	4,1	5,3
Eigen onderzoek ADV	123	97	26	2,0	2,0	2,1
Overig	102	89	13	1,6	1,8	1,0

Bron: CBS, Ministerie van BZK

Net als in 2013 worden in 2014 meldingen van ingezetenen over voorvallen in een andere gemeente minder afgehandeld door registratie en het geven van een korte reactie (29,1 procent) ten opzichte van de meldingen over de eigen gemeente (34,0 procent). Terwijl in de jaren 2011 tot en met 2013 bij meldingen over een andere gemeente duidelijk vaker advies of informatie werd gegeven dan bij meldingen over de eigen gemeente, is dat

in 2015 wat minder het geval. Bij een voorval binnen de eigen gemeente was dit aandeel 42,6 procent en bij een melding over een andere gemeente was dit met 46,5 procent niet heel veel hoger. Dit geringe verschil was er ook in 2014. Bij meldingen van ingezetenen over de eigen gemeente werden ingezetenen iets vaker bijgestaan in de procedure (5,5 procent van alle klachtbehandelingen), dan bij meldingen over een andere gemeente (3,6 procent). Hoewel dit overeenkomt met eerdere jaren, is het verschil ook hier geringer dan in de jaren ervoor.

4. Conclusies

Dit rapport gaat over de meldingen van discriminatie zoals die in 2015 zijn geregistreerd bij de gemeentelijke anti-discriminatievoorzieningen. In totaal zijn er 4 734 meldingen gedaan, waarvan 4 131 door ingezetenen. Dit zijn aanmerkelijk minder meldingen dan in alle voorgaande jaren.

Net als in eerdere jaren gingen in 2015 de meeste meldingen over discriminatie naar ras. Wel is het aandeel lager dan in voorgaande jaren. In het onderhavige rapport is moslimdiscriminatie voor het eerst als afzonderlijke post opgenomen. Deze meldingsgrond stond op de vijfde plaats van voorkomen, terwijl daarnaast een deel van de meldingen over discriminatie op grond van godsdienst moslimdiscriminatie kan betreffen. Het maatschappelijk terrein waar de meeste meldingen over gingen was dit jaar weer net als in de jaren voor 2014 de arbeidsmarkt. In 2014 was dit “publieke of politieke opinie”. De aard van de melding was in 2015 relatief vaak een omstrede behandeling. Van een vijandige benadering werd dit jaar juist minder dan in voorgaande jaren melding gedaan. Net als in alle voorgaande jaren werd de klacht het meest afgehandeld door het geven van advies en informatie.

Al met al wijken de bevindingen niet noemenswaardig af van die van eerdere jaren. Hoewel het aantal meldingen lager is en er binnen de hoofdcategorieën op enkele punten wat verschuivingen zijn in de aandelen van diverse meldingsposten is er nog steeds sprake van consistentie over de jaren heen.

De meldingen zijn door de ADV's in 2015 op dezelfde wijze geregistreerd als de jaren daarvoor, wat betekent dat uitspraken over de totalen (onder de conditie dat alle gemeenten respondeerden) alsmede ontwikkelingen in het relatieve aandeel van de meldingen per rubriek mogelijk zijn. Een opmerking hierbij is wel dat er wel verschillen met andere jaren ontstaan kunnen zijn door de digitale en deels geautomatiseerde invoer en aanlevering van de gegevens.

Een aandachtspunt waarmee bij de interpretatie rekening moet worden gehouden is dat niet alle gemeenten het onderscheid maken tussen meldingen over de eigen en een andere gemeente. Als het daarbij om grote gemeenten gaat, zoals in dit geval de gemeente Amsterdam, kan dit een vertekening van de resultaten betekenen. Over 2015 is het aantal meldingen over Amsterdam aanmerkelijk gedaald waardoor de invloed wat beperkter is dan in voorgaande jaren.

Een laatste kanttekening bij de huidige gegevens betreft de interpretatie van de resultaten door verschillen tussen ADV's in de wijze van registreren en verschillen tussen gemeenten in de wijze van invullen van de rapportageformulieren. Sinds 2014 is er op dat punt een duidelijke verbetering ten aanzien van voorgaande jaren. Zo is het voor de ADV's die met LBA-net werken gemakkelijker geworden om informatie over subcategorieën zoals antisemitisme naar boven te halen. Dit leidt tot een verbeterde rapportage, voor desbetreffende gemeenten, over bepaalde subcategorieën. Verder heeft ook de gedigitaliseerde invoer en aanlevering van de gegevens, waarbij een geautomatiseerde controle plaatsvond, geleid tot meer uniformiteit in de rapportage ten opzichte van voorgaande jaren. De foutgevoeligheid van de invoer van gegevens is in deze fase van de rapportage sterk gereduceerd en de kwaliteit van de rapportage van de gegevens op geaggregeerd niveau verbeterd.

Bijlage

Meldingen van ingezetenen en niet-ingezetenen naar discriminatiegrond, maatschappelijk terrein, aard en klachtbehandeling, 2015

	Meldingen van ingezetenen		Meldingen van niet-ingezetenen		
	voorval in de gemeente	voorval in andere gemeente	totaal	voorval in de gemeente	totaal
Totaal	3 252	879	4 131	603	4 734
Discriminatiegrond					
Antisemitisme	93	29	122	15	137
Moslimdiscriminatie	196	52	248	27	275
Godsdienst	96	40	136	25	161
Ras	1 431	334	1 765	208	1 973
Nationaliteit	114	26	140	15	155
Handicap/chronische ziekte	285	78	363	54	417
Leeftijd	323	149	472	143	615
Seksuele gerichtheid	156	30	186	22	208
Geslacht	241	99	340	84	424
Arbeidsduur	18	0	18	1	19
Arbeidscontract	19	3	22	2	24
Burgerlijke staat	19	6	25	1	26
Levensovertuiging	9	3	12	3	15
Politieke gezindheid	13	4	17	3	20
Overige (niet wettelijke) gronden	349	79	428	43	471
Onbekend	41	3	44	4	48
Totaal	3 403	935	4 338	650	4 988
Maatschappelijk terrein					
Arbeidsmarkt	885	362	1 247	314	1 561
Buurt/Wijk	389	8	397	20	417
Collectieve voorzieningen	441	102	543	43	586
Commerciële dienstverlening	314	97	411	54	465
Horeca/amusement	303	97	400	54	454
Huisvesting	115	30	145	28	173
Media en reclame	101	54	155	12	167
Onderwijs	240	54	294	39	333

Meldingen van ingezetenen en niet-ingezetenen naar discriminatiegrond, maatschappelijk terrein, aard en klachtbehandeling, 2015 (slot)

	Meldingen van ingezetenen		Meldingen van niet-ingezetenen		
	voorval in de gemeente	voorval in andere gemeente	totaal	voorval in de gemeente	totaal
Politie/OM/Vreemdelingendienst	139	28	167	23	190
Privésfeer	54	5	59	4	63
Publieke/politieke opinie	67	53	120	11	131
Sport/recreatie	72	36	108	22	130
Openbare ruimte/publiek domein	220	17	237	19	256
Overig	69	22	91	10	101
Onbekend/n.v.t.	38	2	40	0	40
Totaal	3 447	967	4 414	653	5 067
Aard					
Omstreden behandeling	1 959	631	2 590	446	3 036
Vijandige bejegening	1 163	235	1 398	157	1 555
Geweld	84	11	95	7	102
Bedreiging	84	3	87	1	88
Overige	113	22	135	17	152
Onbekend	38	7	45	0	45
Totaal	3 441	909	4 350	628	4 978
Klachtbehandeling					
Registratie	1 683	362	2 045	358	2 403
Advies/informatie	2 106	579	2 685	383	3 068
Beïnvloeding beleid	203	66	269	94	363
Bemiddeling	273	90	363	66	429
Bijstaan in procedure	274	45	319	23	342
Doorverwijzing	219	65	284	18	302
Eigen onderzoek ADV	97	26	123	20	143
Overig	89	13	102	11	113
Totaal	4 944	1 246	6 190	973	7 163

Bron: CBS, Ministerie van BZK

Literatuur en bronnen

Andriessen, I. & H. Fernee (2012) *Meldingen van discriminatie in Nederland*, Den Haag, Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

CBS (2013) *Registratie discriminatieklachten 2011. Methode en uitkomsten*, Den Haag/Heerlen, CBS.

CBS (2013) *Registratie discriminatieklachten 2012. Methode en uitkomsten*, Den Haag/Heerlen, CBS.

Coumans, M. (2014) *Registratie discriminatieklachten 2013. Methode en uitkomsten*, Den Haag/Heerlen, CBS.

Coumans, M. (2014) *Registratie discriminatieklachten 2014. Methode en uitkomsten*, Den Haag/Heerlen, CBS.

Koninkrijk der Nederlanden. Staatscourant Nr. 17434 (2010) *Regeling van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 10 november 2010, nr. 2010-0000711007, tot wijziging van de Regeling registratieformulier antidiscriminatievoorzieningen*.

Begrippen

Aard of vorm van de discriminatie

Een beschrijving van de wijze of de manier waarop de gemelde discriminatie geuit werd. Daarbij worden op het formulier de volgende vormen onderscheiden: vijandige bejegening, een omstreden behandeling, het gebruik van geweld of bedreiging.

Antidiscriminatievoorziening

Voorziening die onafhankelijke bijstand verleent bij de afwikkeling van klachten over discriminatie en de meldingen voor de gemeenten verzamelen/registreren.

Discriminatiegrond

De basis, waar naar eigen zeggen van degene die de melding doet, de discriminatie op gericht is. Voorbeelden zijn discriminatie naar ras, leeftijd of geslacht. Een klacht kan over discriminatie op meerdere gronden gaan.

Klachtbehandeling

De manier waarop de klacht door de gemeente afgehandeld is. Zo kan worden volstaan met het registreren van de klacht en het geven van een korte reactie, maar ook kan er advies worden gegeven, iemand kan worden bijgestaan in de verdere procedure of worden doorverwezen. De klacht kan ook worden opgepakt door het beleid te beïnvloeden of eigen onderzoek binnen de antidiscriminatievoorziening op te starten.

LBA-net

Een programma van de Landelijke Brancheorganisatie van Antidiscriminatiebureaus waarbinnen een aantal antidiscriminatievoorzieningen de binnengekomen meldingen registreren.

Maatschappelijk terrein

Op welk domein in de samenleving de discriminatie, volgens degene die de melding doet, plaatsvond. Een klacht kan bijvoorbeeld plaatsvinden op gebied van de publieke/politieke opinie, de arbeidsmarkt, buurt of wijk waar iemand woont of op het terrein van de huisvesting.

Registratie

De werkwijze 'registratie' betekent dat de klachtbehandeling heeft bestaan uit het registreren van de klacht of melding en uit het geven van een korte reactie (telefonisch of per e-mail).

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2015–2016	2015 tot en met 2016
2015/2016	Het gemiddelde over de jaren 2015 tot en met 2016
2015/'16	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2015 en eindigend in 2016
2013/'14–2015/'16	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2013/'14 tot en met 2015/'16

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
CCN Creatie, Den Haag

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 7070
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2016.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.